

V. Kazenske določbe.

Uredba je zapretila s kaznimi za kršitve svojih določb, določb sporazuma, sklenjenega v poravnalnem postopanju, in odločb razsodniškega odbora. Storitci so fizične osebe, bodisi sd., bodisi sj., ki so jim zagrožene za iste prekrške deloma različne kazni, poleg tega pa tudi pravne osebe, namreč sindikati za kršitve čl. 14, 15, 17 in 19 uredbe³¹ (5. odst. čl. 24). Preiskava in kaznovanje je poverjeno upravnim oblastvom prve stopnje (sreskim načelstvom). Zoper njihove odločbe gre pritožba samo na eno neposredno višje upravno oblastvo; njegova odločba je izvršna (1. odst. čl. 28). Za postopek veljajo partikularni predpisi o upravnem kazenskem postopanju. Storitci se kaznujejo v denarju od 100 do 10.000 Din. Kazen izterjujejo obča upravna oblastva prve stopnje z izvršbo, ob neizterljivosti pa jo spremenijo v kazen zopora do največ 30 dni, računajoč 50 dinarjev za en dan (čl. 29). Denarne kazni se stekajo v sklad za nadzor nad izvrševanjem te uredbe, ki se ustanovi pri vsaki banski upravi in ga upravlja ban po odobritvi ministra za socialno politiko in narodno zdravje; ta predpiše tudi podrobnosti o uporabi sklada s posebnim pravilnikom (čl. 30). Kaznovalna pravica ugašne v šestih mesecih od dne storitve, pravica do izvršitve denarne (tudi zaporne?) kazni pa zastara v letu dni od pravomočnosti rzsodbe (čl. 31).

Smernice za kaznovanje izvršitve porok med osebami, katerim brak po zakonitih predpisih ni dovoljen.

Prof. Metod Dolenc.

Splošni predpisi.

I. 1.) *Sedes materiae* tiči predvsem v predpisih § 295 in § 399 Kz. Prvi pravi: „Kdor ve, da se more brak razveljaviti („uništiti“), pa vendar pomaga, da se izvrši poroka, se kaznuje ...“ Drugi pa se glasi (§ 399 Kz.): „Verski pred-

³¹ Kazenska sankcija za kršitev čl. 14 s strani organizacij vsaj glede 1. odst. ni utemeljena. Glede 2. odst. prim op. 13. čl. 17 ne nalaga organizacijam nobenih dolžnosti.

stavnik, ki poroči osebo, med katerima brak ni dopusten (ni je dopušten), se kaznuje ... Enako tudi verski predstavnik, ki poroči osebo, katera je stopila prej v zakon po predpisih katerekoli vere, priznane v kraljevini Jugoslaviji ali katera je prej sklenila civilni zakon". V drugem stavku citata iz § 399 Kz. se tiče zabrana izrečno bigamičnih zvez, dočim bo glede ostalih citiranih predpisov treba še le preiskavati, kakšne bračne zveze so mišljene. Pa tudi glede omenjenih bigamičnih zvez stvar ni *a priori* jasna. § 290 Kz. pravi: „Kdor stopi v nov zakon, dasi je že v zakonitem zakonu (braku), se kaznuje ... Prav tako se kaznuje tudi oseba, ki je stopila, najsi neozojena ali neomožena, v tak zakon, ko je vedela za že obstoječi zakon ... Zastaranje tega kaznivega dejanja prične teči s prestankom prejšnjega zakona“ (braka). Vprašanje nastane, ali veljajo ti predpisi za vse priznane vere v državi, in pa, kako naj se ugotovi „že obstoječi zakon (brak)“ ter kaj pomeni prestanek prejšnjega braka.

Predpisov § 291 Kz. ne štejemo med tiste, ki naj tvorijo *sedes materiae* za našo razpravo, ker kaznujejo prikrivanje činjenic ali zvijačno preslepitev nupturientov, ne pa oprave poroke drugih oseb. (Isto velja tudi za § 246 Kz.)

Omeniti treba še, da sta §§ 290 in 295 Kz. uvrščena med kazniva dejanja zoper brak in rodbino, § 399 Kz. pa se nahaja v poglavju, ki prinaša kazniva dejanja zoper službeno dolžnost. Oba delikta se preganjata po službeni dolžnosti.

Dalje naj poudarimo, da je pri vseh deliktih §§ 290, 295 in 399 Kz. osnovna krivdna oblika naklep. Ta pa vsebuje pri § 295 Kz. védenje in hotenje ustanovitve braka, ki se utegne razveljaviti, pri § 399 Kz. pa braka, ki je (še) nedopusten. Tu gre torej za izvestno razlikovanje. —

2.) Tudi glede osebe storilca je med obema dejanskima stanoma razlika. Po § 399 Kz. prihaja v poštev edino le „verski predstavnik“, to pa katerekoli vere, ki je priznana v Jugoslaviji. Ne prihaja v poštev civilni uradnik-matičar, ki opravi posle za civilno poroko; kajti analogija ni dopustna. Vendar je jasno, da bi bil kazniv po drugih določbah Kz. iz poglavja XXVIII., če bi zlorabil pri tem svojo službeno oblast. Pri § 399 Kz. se zahteva, da je storilec verski predstavnik, ki sodeluje pri poročanju. Lehkó pa pride do tega, da tretja oseba, ki ni verski predstavnik, niti ni njegove vere, naklepoma zavede verskega predstavnika, da izvrši iz malomarnosti dejanje po § 399 Kz. Po pravilni razlagi § 34., odst. 5., Kz. je treba smatrati in kaznovati nasno-

vatelja kot storilca tega dejanja, če je hotel tudi posledice takšne poroke oživitvoriti, verski predstavnik pa se ne more kaznovati, ker malomarno storjeno dejanje iz § 399 Kz. ni kaznivo. Po § 295 Kz. se kaznuje „v s a k d o“, ki pomaga, da se izvrši poroka...“ Toda pri logični interpretaciji po tem predpisu ne moreta biti kaznovana niti oba nupturienta, ki se poročita vedoč, da se zakon more razveljaviti, niti en sam nupturient, če „pomaga“, pa drugi nupturient ni zvedel za ničnostni razlog, zbog katerega pride do razveljavitve. To moramo sklepati iz predpisa § 291 Kz., ki ustanavlja kaznivost samo pod izvestnimi, moralčno bolj zavrgljivimi pogoji zvičajnega prikrivanja slepive in še to samo na predlog prizadete stranke in resnične razveljavitve braka. Ni mogoče, da bi bil zakonodavec dopustil pri § 295 Kz. kaznovanje nupturienta pod manj težkimi pogoji, to pa po službeni dolžnosti, brez predloga. Dalje izključujemo uporabnost § 295 Kz. glede verskega predstavnika, ki spada pod določbo § 399 Kz. kot *lex specialis*. Drugače pa je glede civilnega uradnika-matičarja, ki je opravil posle za civilno poroko. Če se ne kaznuje po predpisih glede kaznivih dejanj zoper službeno dolžnost, ostane *in subsidio* kaznivost po § 295 Kz. za določno pomaganje.

„Pomaganje“ v določbi § 295 Kz. je *delictum sui generis*. Določbe § 34., odst. 3. in 4., Kz. torej tu ne smejo veljati. V tem pogledu smatramo, da je določba § 507 Kz. bivše Avstrije derogirana, ostala pa je v veljavi glede obeh nupturientov, če sta „se podala v tujo deželo, ondi zakon sklenit, kateri po deželnih zakonih ni bil dopuščen“.

Ni treba za kaznivost po § 295 Kz., da je storilec iste veroizpovedi, kakor sta nupturienta.

II. Če se oziramo na bračno pravo vobče, moramo spričo potrebe, da določimo vsebino naklepa pri §§ 295 in 399 Kz., poudariti, da gre za četvero možnosti: a) Bračna skupnost sploh ni nastala; b) bračna skupnost, tu po zunanji obliki že brak, je nastala, pa je bila razveljavljena (ničnost); c) brak (ki je materialnopravno in formalno že nastal) je prenehal z razvezo ali pa d) po ločitvi od mize in postelje.

Če pa pregledamo terminologijo kazenskega zakonika, vidimo, da se uporabljajo sledeči izrazi: „zakoniti zakon“, „obstoječi zakon“ (§ 290 Kz.); „nični ali razvezni zakon“, „zakon se more izpodbijati“, „zakon se proglašati za neveljavnega“ (§ 201 Kz.), „zakon se razveljavi“ (§ 293 Kz.), „zakon se more razveljaviti“ (§ 295 Kz.), „brak po zakonu ni dopusten“, „civilni zakon“, „zakon ostane v veljavi“ (§ 399 Kz.). Po § 100 Kz. je zaščiten „zakon kot pravna naprava,

priznana z ustavo“, v § 246 Kz. se omenja „sklenjen zakon, ki se razveljavi“. Ali je pri teh dveh poslednjih deliktih mišljen tudi „civilni zakon“? Mislimo, da. Pri tej pestri konfiguraciji izrazov o braku, ki bi se bila dala pač obiti, ne preostaja drugega nego, da se držimo v tej razpravi strogo tistih terminov, ki smo jih malo prej ustanovili kot teoretično pravilne.

III. 1.) Na vsak način mora obstojati možnost razveljavitve v momentu, ko se brak sklene. Na prvi pogled bi se dalo pri § 295 Kz., kjer je zahtevana možnost razveljavitve, misliti, da ne gre za primer II. a), ampak le za primer II. b) in c), dočim mora primer II., d) popolnoma odpasti, ker pri njem ostane bračna vez nedotaknjena. Ipak smo mnenja, da mora biti tudi pri § 295 Kz. mišljen primer II., a). K temu sili nujno logika; saj gre vendar za materialnopravno konstatacijo, da ni braka, ki je bil formalno vendar sklenjen. Vprašanje, ali se razveljavitev v tem smislu upoti po službeni dolžnosti nadzorovalne oblasti ali na zahtevo prizadetih strank, je postranskega pomena, odnosno brez pomena, če en ali drug način postopanja ni v zakonu predviden. Kjer je konvalidacija mogoča, bilo z obnovitvijo bračnega konsenza, bilo brez njega, bi se moglo diskutirati o tem, ali je delikt po § 295 Kz. sploh dan. V književnosti se je pojavilo mnenje (Čubinski v komentarju k § 295 Kz., str. 501), da se more dejanje po § 295 Kz. preganjati samo „posle odločke nadležnog suda“. Smatramo, da je tukaj zamenjana izdaja sodbe (bolje: obsodbe) z možnostjo pregona. *Dolus* mora biti dan že ob času storitve in se presoja *ex tunc*, ko je bilo dejanje storjeno, ne pa *ex nunc*, ko se izdá sodba. Zato smo mnenja, da poznejša konvalidacija kakršnekoli vrste nima vpliva na vprašanje krivde, ampak le na odmero kazni.

2.) Pri § 399 Kz. se zdi, da je kaznivost vezana na strožje pogoje, ker se glasi njegovo besedilo, da mora biti nedopustnost bračne zveze brezpogojna, torej neodvisna od volje nupturientov, nepopravljiva. Izraz „nedopustnost braka po zakonu“ ni srečen. Jasno je namreč, da ne more biti niti tisti „brak“ dopusten, ki ni nastati mogel n. pr. zaradi nedostajanja potrebne starosti nupturientov, ki pa čez kratek čas sam po sebi odpade. Če pa pogledamo stvari do dna, vidimo, da od oblik prestanka bračne vezi v smislu II., a) in b) nihče ne bo mogel trditi, da ne pomenijo „nedopustnosti braka po zakonu“. Zatorej smo nazora, da v tem pogledu ni bistvene razlike med sestavinami dejanskega stanu po §§ 295 in 399 Kz. Čim pa na to pristanemo, moramo pristati tudi še na

vse druge posledice, odnosno neposledice glede konvalidacije ustanovljenega „ne-braka“, o katerih je bilo govora pri razlaganju določb § 295 Kz. [Primer II., c) seveda sploh ne prihaja v poštev, ker se more razvesti samo veljaven brak.]

Nekaj čisto drugega pa je, če se stavi vprašanje, ali spadajo razlogi po II. d) med one, ki tvorijo nedopustnost braka v tem pomenu, da verski predstavnik pri njem ne sme sodelovati. Ločitev od mize in postelje ne razruši, ne odpravi bračne zveze, ali vprav tega zakonodavec v § 399 Kz. ne zahteva za kaznivost. On uporablja drug izraz kot v § 295 Kz., to pač namenoma. Mi si moremo to le tako razlagati, da verski predstavnik ne sme izvršiti poroke, dokler ne odpadejo razlogi za ločitev od mize in postelje sami po sebi ali po dispencaciji. Po pravilnem tolmačenju izraža 2. odstavek § 399 Kz., ki govori o bigamičnih „brakih“, določbo o nedopustnosti braka, kakor 1. odstavek, določba 3. odstavka, ki vendarle predpostavlja naknadno nastopivšo veljavnost bigamičnega braka, pa se mora nanašati samo na 1. odstavek § 399 Kz.

IV. 1.) Verski predstavniki kakor tudi vzroki, da brak ni nastal ali pa da je ničen, pa pojmovno niso omejeni na izvestne veroizpovedi. Ob izdaji Kz. je bila po ideologiji, ki odseva iz drugih predpisov, mišljena vsaka veroizpoved v državi po določitvi takrat veljavnega čl. 12. Vidovdanske ustave. Tam je stalo med drugim: „Usvajajo se one vere, koje su u makojem delu Kraljevine već dobile zakonsko priznanje. Druge vere mogu biti priznate samo zakonom.“ Od nas podčrtani stavek je bil v septemberski ustavi iz l. 1931. izpuščen. Z zakonom ni bila še nobena veroizpoved posebej usvojena. Kušej (Cerkveno pravo, II. izd., str. 70) našteva, naslanjajoč se na osnutek zakona o medverskih odnošajih, ki je bil predložen l. 1925. narodni skupščini, za naše državno ozemlje devetero veroizpovedi, od katerih pa imajo tri po dvoje obredov.

2.) Ker nas zanimajo v prvi vrsti rimskokatoliška in pravoslavna veroizpoved, se bomo na ti dve omejili. Moramo pa z ozirom na vprašanje kaznivosti §§ 295 in 399 Kz. najprej govoriti o kraju storitve. Saj žive verniki iste veroizpovedi drug poleg drugega na istem kraju ali v isti pokrajini, a pokrajine nimajo istih verskih predpisov glede obstoja ali neobstoja braka, niti istih državnih zakonitih predpisov. Določba § 23 Kz., ki pravi, da kaznivega dejanja ni, če izključujejo predpisi javnega ali zasebnega prava protipravnost ravnanja („delanja“), bo torej uporabljiva v različnih krajih različno, da celo na istem kraju

za vernike ene veroizpovedi drugače kot za vernike druge veroizpovedi.

3.) **K r a j** storitve kaznivega dejanja definira § 11. Kz. kot tisti, kjer je storilec (prim. zgoraj I., a) kaznivo dejanje bodisi celoma, bodisi deloma izvršil, kakor tudi tisti kraj, kjer je nastopila „posledica“. O poskusu tu ne bomo dalje govorili, ker se niti delikt po § 295 Kz. niti oni po § 399 Kz. pri poskusu ne kaznuje. „Posledica“ je — pri storitvi delikta po § 295 Kz. izvedba formalij za poroko kot kršitev pravne dobrine zakonitosti braka, ki stoji po čl. 21 ust. pod zaščito države; pri storitvi delikta po § 399 Kz., takisto izvedba formalij za poroko, toda tu pod vidikom kršitev pravne dobrine javnopravne občne potrebe, da se izpolnjujejo službene dolžnosti. Kjerkoli je bila ta posledica oživitvena, tisti kraj torej velja za kraj storitve (načelo ubikvitete).

Čas storitve teh deliktov v smislu Kz. je tisti čas, v katerem je storilec ravnal ali moral ravnati ne glede na nastop posledice dejanja. V teh dveh določbah o kraju in času bo treba iskati ključa za uporabo norme § 23 Kz., zlasti ko pridemo do vprašanja veljavnosti braka — sklenjenega v inozemstvu.

Iz vsega tega se vidi, kako težavna je v naši državi presoja problema, stavljenega na čelu te razprave, pač ker — nimamo enotnega medverskega zakona.

Katoliški braki.

V. Dasi velja po katoliškem pravu za vse katolike en predpis, je to po civilnem pravu drugače; tu je več različnih predpisov za različne pokrajine. Niti ni možnosti, da bi se naslanjali na občo upravno razdelitev države po banovinah. Moramo razločevati pokrajine po okoliših najvišjih sodišč.

1.) Kot prvo področje navajamo okoliš stola sedmorice, oddelek B v Zagrebu, ki obsega okoliše apelacijskih sodišč v Ljubljani in Splitu, dalje sreskih sodišč v Kastvu, na Krku, Pagu in Rabu. Tu veljajo državni predpisi za bračno pravo po avstrijskem o. d. z. (II. poglavje, §§ 44—136, z vsemi dvornimi dekreti za to pravo in z bračnimi zakoni z dne 25. maja 1868., števil. 47 drž. zak., ter z dne 9. aprila 1870., števil. 51. drž. zak.), čeprav se morajo vprav po teh predpisih bračni konsenzi izjaviti pred verskim predstavnikom.

Ni da bi navajali vse momente, ki so v teh določbah vsebovani kot taki, ki zaprečujejo nastanek braka ali vedejo

do razveljavitve formalno sklenjenega braka ali pa do razvedbe, slednjič, ki vedejo do ločitve od mize in postelje.

a) Po naših razlaganjih zgoraj pod III. 1) prihaja za kaznivost po § 295 Kz. v poštev obstoj zapreke za nastanek braka (II., 1.), t. j. pravna nerelevantnost formalno opravljene oblike za brak. Take apriorne ničnosti imajo določbe §§ 56, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68 in 75. o. d. z. V teh primerih tudi konvalidacije ne more biti brez novega bračnega konsenza, potem ko je odpala zapreka.

K ravnoakar omenjenim določbam moramo šteti tudi ono § 111 o. d. z., ker je brak ločene katoliške osebe z vsako drugo osebo absolutno neveljaven. Na dvornem dekretu z dne 26. avgusta 1814. osnovani zadržek katolicizma gre še dalje: Tudi razvedeni ne katoliški soprogi se ne smejo poročiti s katoliško osebo, dokler njihov bračni drug še živi. Zabránjen jim je torej brak s katoliškimi osebami.

Ne spada pa sem določba § 120. o. d. z. glede poroke vdovele osebe. Če katoliški mož umre in zapusti nosečo ženo, se ona ne sme poročiti preden ni porodila, ali če je nosečnost dvomljiva, ne pred pretekom 180 dni od smrti. Toda kršitev te določbe v času od 3 do 6 mesecev sploh nima posledic glede veljavnosti braka, v času do 3 mesecev pa tudi ne povzroča razveljavitve braka, ampak ima le izvestne sankcije drugačne vrste za se (imovinske kazni, nedopustnost izpodbijanja). Torej v primeru pomaganja, da se sklene brak zoper predpis § 120 o. d. z., to ni kaznivo; saj do razveljavitve ne more priti.

Seveda odpadejo za kaznivost po § 295 Kz. vsi razlogi, pri katerih utegne priti do ločitve braka od mize in postelje (§ 109 o. d. z.).

b) Glede kaznivosti verskih predstavnikov po § 399 Kz. pa smemo na kratko izjaviti, da velja vse, kar smo navedli za kaznivost po § 295 Kz. glede razveljavitve braka tudi za storitev delikta po § 399 Kz., toda s samo po sebi umevno utesnitvijo glede subjektov delikta (gl. zgoraj I., 2.). V ostalem, glede razdiralnih in oviralnih zadržkov, pa ni nobene omejitve. Tudi pri obstoju takšnih zadržkov v času izvršitve poroke, za katere storilec ve in hoče poročne oblike izvesti, je kaznivost dana, ker je vsak tak brak nedopusten, dokler ni dispense od zadržka — po deželni, sedaj banovinski upravni oblasti (§§ 83—88 o. d. z.). Nedopustnost odseva iz § 78 o. d. z. samega, ker pravi, da je dušebrižniku pod „težko kaznijo“ prepovedano, izvršiti formalije poroke dotlej, da zaročenca pribavita potrebna izpričevala in se vse zapreke odstranijo. Težka kazen ni pobleže ustanov-

ljena, bo pa v smislu o. d. z. vsekakor sankcija samo administrativno politične narave. Izrečno poudarjamo, da bi kaznivost po § 399 Kz. nastopila tudi pri kršitvi določb § 120 o. d. z. po verskem predstavniku.

Po vsem tem, kar smo izvajali za področje V., št. 1.) je jasno, da konfesionalno pravo določb *codicis iuris canonici* za to področje ne more prihajati v poštev, ko gre za vprašanje kaznivosti po § 295 in § 399 Kz. To niti tedaj ne, če bi bile milejše od onih po občem državljskem zakoniku.

Od posebnih državnopravno, izven o. d. z. ustanovljenih zabran omenjamo ženitvene omejitve po zakonu o ustrojstvu vojske z dne 19. julija 1923. Te imajo po našem nazoru pomen, da ustvarjajo nedopustnost poroke v smislu § 399 Kz. Isto je bilo izrečno ustanovljeno po zakonu o zatiranju spolnih bolezni z dne 28. marca 1934. glede porok brez zdravstvenega spričevala, toda dotična prepoved je bila ukinjena že čez leto dni.

2.) Kot drugo področje vzamemo prejšnjo Hrvatsko in Slavonijo, t. j. okoliš stola sedmorice v Zagrebu.

Dočim je v Avstriji — in za to v področju V., števil. 1.) po zakonu z dne 25. maja 1868, postalo veljavno bračno pravo o. d. z. v celoti, ostalo je za področje, o katerem sedaj govorimo (V., števil. 2.), v bračnih zadevah tisto pravno stanje, ki je bilo ustanovljeno po cesarskih patentih z dne 29. novembra 1852. in 8. oktobra 1856. in prevzeto v „naputak za duhovne sodove glede stvari ženitbenih“. Ali velja konkordat s sv. stolico iz l. 1855. kot državni zakon ali ne, ni odločilno. Brez dvoma ostane patent z dne 8. oktobra 1856. v veljavi do dobe, ko pride do novega državljskega zakonika (Eisner, Bračno pravo, str. 9; Kušej, Razmerje [sep. odt.], str. 9). Pojavlja pa se drugo važno vprašanje, ali naj velja za katolike tega področja bračno pravo, urejeno po katoliškoverskih predpisih izza pat. z dne 8. oktobra 1856. ali pa ono, ki je danes ustanovljeno v *codex-u iuris canonici* iz l. 1917. V književnosti se zastopa eno kot drugo mnenje. Stol sedmorice v Zagrebu je v plenarni odločbi z dne 23. januarja 1919. (Vragović, Rješitbe I., 8.) izrekel, da velja „ženitbeni zakon sve dotle, dok ne bude izmenjen novim zakonima“. Mi mislimo, da je to prav, kar se tiče civilno-pravnih vprašanj, za uporabo kazenskopravnih določb pa to ne bo veljalo. Pravilno se morajo uporabljati po ideologiji § 2 Kz., ker gre za sestavine kaznivega dejanja, tiste določbe, ki so milejše. Saj velja isto načelo tudi za uporabo zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi ali v za-

konu o tisku. Določbe poznejšega kazenskega zakonika, ki je milejši, so obveljale, čeprav ob izdaji zakona o zaščiti države itd. ali o tisku ta zakonik še ni eksistiral. Izrečno poudarjamo, da ne more biti dvoma za uporabo § 23 Kz., da je *codex iuris canonici* tudi javno pravo, veljajoče pač za katolike v nekaterih delih naše države. Saj niti ne more biti dvoma, da je nekodificirano meddržavno pravo tudi za našo državo javno pravo. Po *codex*-u so razdiralni zadržki, ki povzročajo neveljavnost sklenjenega braka, *impedimentum aetatis* (16 let pri moškem, 14 let pri ženski), *i. impotentiae*, *i. ligaminis* (nerazvedljiv je nekatoliško sklenjen mešan brak katolika za oba dela; za primer, da prestopita nekatoliška soproga po sklenitvi braka v katoliško vero, velja isto: gl. Kušej, Cerkv. pr., II., str. 425); *i. disparitatis cultus*, *i. consanguinitatis*, *i. affinitatis*, *i. publicae honestatis*, *i. cognationis spiritualis*. V vseh teh primerih velja, da se dá brak razveljaviti, čeprav kanonsko pravo pri nekaterih od teh zadržkov dopušča konvalidacijo *simplex* ali *sanatio in radice*.

a) Za kaznivost po § 295 Kz. zadostuje védenje, da gre za možnost razveljavitve, ne glede na poznejšo možnost konvalidacije ali sanacije; kajti zakonodavec noče pripustiti, da bi bila kaznivost ali nekaznivost za storitev po § 295 Kz. odvisna od poznejšega zadržanja bračnih drugov. *A priori* je odklonjena procedura poročitve, pa bilo pozneje kakorkoli. Nastal je le konkubinatski stan (Kušej, l. c., str. 416). Zabrane pa za dejanski stan po § 295 Kz. ne zadostujejo, čeprav imajo za posledico kanonično kazen; one dajejo *matrimonium licitum*, kar ni dovolj. Treba je zapreke, ki daje *matrimonium illicitum*. O poznejši konvalidaciji ali sanaciji v korenu velja, pa naj nastopi kadarkoli, da samo omiljuje kazen, krivde pa ne ukinja.

β) Za kaznivost po § 399 Kz. mora verski predstavnik imeti naklep, ki vsebuje védenje in hotenje izvršitve poroke glede nedopustnega braka. Tu velja *mutatis mutandis* isto, kar smo izvajali zgoraj za področje V., št. 1.). Samo glede nedopustnosti braka po § 111 in § 120 o. d. z. moramo pripomniti to-le: Glede zapreke § 111 o. d. z. in zadržka katolicizma ne bo treba nobenega razlikovanja od predpisov, ki so veljavni v področju V., št. 1. Zabrane po § 120 o. d. z. pa *codex iuris canonici* ne pozna, torej je milejši od civilnega prava. Izvršitev poroke ob kršitvi predpisov glede vdovskega roka v kazenskopravnem smislu torej ne bo veljala za sklenitev nedopustnega braka, čeprav stavi to o. d. z. pod sankcijo kazni za dušebrižnika, ki bi takšen brak sklenil.

O pomenu kazni gl. V., št. 1., b). Da morejo biti upoštevane ženitne omejitve po zakonu o ustrojstvu vojske z dne 19. julija 1923., sledi iz izvajanj na kraju V., št. 1., b).

3.) Področje prejšnje V o j v o d i n e in M e d m u r j a, t. j. okoliš apelacijskega sodišča v Novem Sadu in pa sreskih sodišč Čakovec in Prelog. Tu velja ogerski zakon o bračnem pravu, zak. člen XXXI iz l. 1894. Ta odreja strogo obligatorno sklenitev braka pred pristojnim državnim oblastvom tudi za katoličane.

a) Uporaba § 295 Kz. je mogoča, vendar se dá možnost razveljavitve presojati samo raz stališče izven ženitbenega zakona za Ogrsko. Zapreka različnosti vere ne prihaja v poštev. Če se navzlic tej sklene brak, je dopusten brez dispenze in ni kaznivosti. Brak se da razvesti. Ob času nove poroke že prej razveden katolik lahko poroči katolikinjo, pomaganje ni kaznivo. Višji redovi in pa slovesne obljube devištva brez dovoljenja cerkvene oblasti so sicer oviralni zadržki, torej zabrane, ne pa razdiralni zadržki ali zapreke, ki bi povzročali neveljavnost braka. Če gre torej za naklep, v katerem bi obsegalo védenje in hotenje takšen oviralni zadržek —, bi bila vendarle protipravnost (§ 23 Kz.) izključena, za to pa tudi ni kaznivosti. Jasno je, da velja to za kakršenkoli oviralni zadržek.

β) Uporaba § 399 Kz. je za to področje izključena, ker uradnik-matičar storilec ni v e r s k i predstavnik. Eventualna zloraba uradne oblasti uradnika, ki opravi poročne formalije zoper to določbo, se presoja po predpisih, veljajočih za izvenverske ali navadne državne uradnike. (Gl. tudi I., 2., predzadnji odstavek.)

Glede ženitbenih omejitev za vojaške osebe velja isto, kot zgoraj navedeno.

4.) Področje apelacijskih sodišč B e o g r a d in S k o p l j e (prej kraljevina Srbija). Uredba z dne 7. decembra 1861 V N 2444, Zbornik XIV., str. 202 pravi, da glede nepravoslavnih državljanov, torej tudi glede katolikov, velja v materialnopravnem pogledu njihovo cerkveno pravo vse do tlej, da se izda poseben zakon s predpisi za katoliško cerkev. Vendar so se morali po zakonskem rešenju z dne 9. septembra 1853 V N 859 (Zbornik VII. str. 80) mešani braki med katoliki in pravoslavniimi osebami sklepati po pravoslavnem obredu. To se je spremenilo po konkordatu kraljevine Srbije z Rimsko kurijo z dne 24. junija (st. k.) 1914. Sklepanje brakov med katoliškimi in pravoslavniimi osebami je odtlej dovoljeno tudi po katoliškem obredu in se priznava pristojnost katoliških duhovnih sodišč v bračnih zadevah

katolikov, ko in kolikor gre za veljavnost braka in ločitve od mize in postelje. S tem pa je po našem mnenju nastopilo isto pravno stanje za katolike, kakor smo ga razložili za Hrvatsko in Slavonijo. Bračni pravilnik srbske pravoslavne cerkve se katolikov samih zase ni mogel tikati, niti neposredno niti posredno.

5.) Področje vrhovnega sodišča v Sarajevu ima svoje razpise deželne vlade z dne 30. decembra 1878, št. 436. just. in skup. min. Avstroogrške z dne 1. decembra 1879. Po teh velja za pripadnike vseh veroizpovedi, kar se tiče sklepanja braka, razvedbe in ločitve, njihovo konfesionalno pravo. Recipirano je versko bračno pravo za katolike tudi za državno sfero. Torej se smemo sklicevati na analogno uporabo določb, kakor smo to že razložili za področje prejšnje Kraljevine Srbije. — Tudi bračni pravilnik srbske pravoslavne cerkve, ki je postal za pravoslavno prebivalstvo Bosne in Hercegovine del državnega pravnega reda, za nekatolike glede veljavnosti ne prihaja v poštev.

6.) Področje velikega sodišča v Podgorici (prejšnja Črna gora) ima konkordat z dne 18. avgusta 1886., ki priznava veljavnost cerkvenega prava za rimokatolike in pristojnost duhovnih sodišč v bračnih zadevah njihovih vernikov, kakor tudi za mešane brake, ki so bili sklenjeni v katoliški cerkvi. Pravni položaj je za nje isti kakor v Srbiji in Bosni-Hercegovini.

Pravoslavni braki.

VI. Držimo se istega reda kakor pri katolikih.

1.) Za področje Stola sedmorice, odd. B, v Zagrebu, ni razlike med katoliškimi in pravoslavni osebami glede časovno omejene ločitve, t. j. od mize in postelje. Veljajo predpisi o. d. z. §§ 103—110. Razlike se pričenjajo šele pri razvedbi braka. Vendar so vse te razlike zasidrane v samih določbah civilnega prava. Bračni pravilnik, izdan na temelju čl. 1 zakona o srbski pravoslavni cerkvi ter čl. 63 točke 13 ustave te cerkve od arhijerejskega zbora dne 9. junija 1933 v Sloveniji in Dalmaciji *pro foro externo* ne prihaja niti glede braka v poštev (Kušej, Bračna pravila, str. 4). Razvedba je dovoljena po o. d. z. iz važnih razlogov (glej tudi dekret dvorne kancelarije z dne 20. novembra 1820), ki so v § 115 o. d. z. eksemplifikativno navedeni: prešuštvo, zločinstvo s kaznijo preko 5 let robije (gl. čl. 17. uvod. zak. h kaz. zak.), zlobna zapustitev, za življenje ali zdravje nevarno zasledovanje, ponovno težko

grdo ravnanje in medsebojna neodoljiva mržnja soprogov. V zadnje navedenem primeru se mora dovoliti najprej ločitev od mize in postelje. V vseh teh primerih pa tudi še v primerih drugih važnih razlogov, ki se *ex post* ugotové, pa naj se postopa po pravilih, ki veljajo za preiskavo in presojo neveljavnih brakov. S tem je za predmet naše razprave ustanovljeno, da se v vseh in vsakem primeru sklepanja braka more govoriti tako o možnosti razveljavitve braka, kakor tudi o nedopustnosti izvršitve formalij poroke. Okvir kaznivih primerov po § 399 Kz. je v primeri s katoliki istega področja razširjen, okvir primerov po § 295 Kz. pa ostane isti kakor tam. Za možnost konvalidacije ali sanacije iz vzrokov apriorne neveljavnosti braka po § 94 o. d. z. ni razlike. Za razvedene soproge pravoslavne vere velja še posebna določba § 119 o. d. z., da se ne smejo poročiti z osebo, ki je po dokazih dobljenih v razvedbenem postopku dala vzroka za razvedbo s preuštvom ali hujskarnjem ali drugače na kazniv način.

Glede § 120 o. d. z. se smemo sklicevati na to, kar smo izvajali za katolike (gl. V., šte. 2., b).

2.) Za kristjane pravoslavne vere so ostali v področju stola sedmorice v Zagrebu, predpisi, ki so veljali pri uvedbi o. d. z. za Hrvatsko in Slavonijo še dalje v moči. Po Eisnerju (l. c., str. 11) bi bili to bračnopравни predpisi tistih virov, ki so v smislu § 10 drugega poglavja konsistorialnega sistema z dne 5. aprila 1782 služili duhovnim sodiščem pravoslavne cerkve za pravno osnovo. Dne 5. avgusta (7. sept.) 1933 pa je stopil v veljavnost, a dne 1. septembra 1934. dobil obvezno moč, že zgoraj omenjeni „Bračni pravilnik srpske pravoslavne cerkve“ v pomenu cerkveno-bračnega prava za področje vse države. Smatramo, da spada ta pravilnik za Hrvatsko in Slavonijo pod pojem javnega prava v smislu § 25 Kz., ker je itak za kristjane pravoslavne cerkve načelna podlaga bračnega prava, torej cerkveno pravo. Mi se sklicujemo za to našo trditev na iste razloge, ki smo jih navajali glede značaja *codex-a iuris canonici* že zgoraj (V., št. 2). To je dosledno! Eisner (l. c., str. 11) in Kušej (Spomenica, str. 36) pravita, da bi se smela za Hrvatsko in Slavonijo priznati veljavnost v govoru stoječega pravilnika samo v okviru čl. III. ces. pat. z dne 29. septembra 1852., torej glede materialnih in formalnih predpostavk za veljavno sklepanje brakov, za ločitev od mize in postelje in za razvedbo, kolikor se ne protivijo drugim državnim zakonom, ki veljajo na Hrvatskem in v Slavoniji. Mi se strinjamo s tako razlago, toda s pridržkom, da je za kaznivost

deliktov upoštevati po § 25 Kz. tudi omenjeni pravilnik kot javno pravo, da je torej sklenitev braka, kakor ga ima ta pravilnik za veljavnega in dopustnega, nekazniva. Dalje pa moramo še poudariti, da je v primeru razlike med določbami prejšnjega konfesionalnega pravoslavnega prava in sedajšnjim pravilnikom vedno odločati po milejšem predpisu (§ 2 Kz.) N. pr. po pravilniku tvori dejstvo, da je bil en nupturient že štirikrat poročen, absolutno ničnost nasledujočega braka. Ker pa prejšnje pravo v Hrvaški in Slavoniji take zapreke ni poznalo, bi se tisti, ki je pomagalec pri sklenitvi takega braka ali verski predstavnik, ki izvede formalije take pete poroke, po našem Kz. ne mogel kaznovati.

3.) Za področje prejšnje Vojvodine in Medmurja ni treba dodajati k izvajanjem glede katoliških brakov za pravoslavne ničesar. Tu je čisto jasno, da civilno pravo izključuje uporabo pravilnika za srbsko cerkev. Tu se sploh ne vpraša, ali je bil brak sklenjen tudi cerkveno. V tem pogledu pravilnik ni in ne more veljati za javno pravo v smislu § 23 Kz. Samo kjer državno pravo *a priori* sloni na cerkvenem, je to mogoče. Avtonomni verozakonski predpisi srbske pravoslavne cerkve niso spremenili zakona, ki ima svojo veljavo od države kot pravotvorca. Tu bi bila za spremembo državnega zakona potrebna primerna *lex posterior*. Po vsem tem za Vojvodino in Medmurje glede uporabe §§ 295 in 399 Kz. ter ženitbenih omejitev za vojaške osebe med katoliškimi in pravoslavnimi kristjani ni razlike.

4.) Področji apelacijskih sodišč v Beogradu in Skoplju imata za pravoslavno cerkev bračno pravo kodificirano v drugem poglavju prvega dela srb. gradj. z. §§ 60—111. Pred uvedbo novega Kz. so bile v srbskem Kz. predpisane zelo stroge kazni za svečenike, ki venčajo osebe, katerim brak ni dovoljen, in sicer za poroko bigamičnih, premladih, brezpametnih in blaznih nupturientov, za siloma odvedene, a ne osvobojene ter z velikim strahom primorane devojke, preblizu sorodne osebe, za osebe obsojene na robijo ali zatočenje dokler kazen prestajajo, za poroke brez oklicev in brez dovoljenja staršev, skrbnikov ali sodišča, kjer je bilo to potrebno (§§ 135—141).

K civilnemu bračnemu pravu srb. gradj. z. je prišel že večkrat omenjeni pravilnik, kazenskopravne določbe srb. k. z. so nehale veljati po čl. 4. uv. zak. kaz. zak. Sedaj veljajoči Kz. se ravna glede vprašanja neveljavnosti in nedopustnosti braka samo po civilnem ali državno priznanem bračnem pravu, in to glede določb bračnega pravilnika tudi

pro foro externo, kolikor srb. gr. z. naravnost napotuje na cerkveno bračno pravo. O tem, da veljaj bračni pravilnik za pravoslavne osebe v področju prejšnje kraljevine Srbije kot javno pravo, ni da bi izgubljali besed.

Glede omenjenih določb o bračnih zaprekah naj zado-
stuje konstatacija, da so v bračnih pravilih razdeljene na tri
skupine: na osebne zapreke (in sicer neoprostljive in oprost-
ljive), dalje na zapreke radi hibe v bračni privolitvi, sled-
njič na zapreke radi nedostajanja zakonite oblike. Bračnih
zabran, ki ne povzročajo neveljavnosti, ampak samo nedo-
voljenost braka, ki ima za posledico odgovornost prizadetih
oseb tudi po kazenskih predpisih, je v § 57 naštetih cela
kopica (gl. K u š e j, Bračna pravila, str. 23, 24).

Ni da bi se spuščali v posameznosti. Samo z ozirom na
katoliško bračno pravo naj omenimo kot zanimive diver-
gence, da šteje 1.) med neoprostljive osebne bračne zapreke:
starost možkega pod 16 let, ženske pod 14 let, kar ustreza
can. 1067 Codicis iuris canonici, dalje obstoječa bračna vez,
ustanovljena, ker tega bračni pravilnik ni obrazložil v
smislu § 599 Kz., tudi po civilni poroki, dalje dejstvo, da je
bila ena stranka že štirikrat poročena itd., 2.) med oprost-
ljive osebne bračne zapreke nedovršeno: 18. leto za moške,
16. leto za ženske, prejšnji trije braki iste osebe itd., 3.) med
zapreke radi hibe v bračni privolitvi: otmica (v smislu § 246
Kz., ki je ožji kot *can. 1075 C. i. c.*) prevara ali zmeta o no-
sečnosti neveste, povzročene od drugega možkega itd., 4.) med
bračne zabrane: dejstvo, da se žena po prestanku, razvezi
ali razveljavljenju prejšnjega braka tekom 10 mesecev ne
sme poročiti, da se oseba, ki potrebuje po državnih zakonih
za poroko oblastvenega dovoljenja, brez tega ne sme
poročiti.

Že iz teh, samo primeroma omenjenih zaprek lehkó po-
snamemo, da spadajo pod sankcijo § 599 Kz. prav vsi, tudi
oni oprostljive narave, pod sankcijo § 295 Kz. pa samo tisti,
ki vedejo do razveljavitve. Pri oprostljivih zaprekah je nič-
nostno postopanje izključeno, ako so potekla od dneva po-
roke tri leta, toda to je za presojo kaznivosti nerelevantno,
ker mora védenje za tako zapreko obstojati ob izvršitvi for-
malij poroke. Naknadna konstatacija preteka 3 let od po-
roke brez izpodbijanja braka ima samo toliko pomena, ko-
likor bi ga imela konvalidacija, o čemer smo že opetovano
govorili.

Tudi omejitve ženitve za vojake štejejo, seveda, med
razloge nedopustnosti sklenitve braka.

5.) Za področje Bosne in Hercegovine smo že pri izvajanjih za katoliške brake ugotovili, da je država recipirala konfesionalno bračno pravo za svoje, torej tudi glede pravoslavnih vernikov. V kazenskopravnem pogledu pa moramo omeniti, da bosansko-hercegovinski kazenski zakon, uveden 26. junija 1879, ni sprejel določbe § 507 avstr. Kz., po katerem je bil sestavljen (gl. zgoraj I., šte. 2), niti ni imel predpisov nalik srb. kaz. zakoniku po §§ 135—141 (gl. VI., šte. 4). To področje je torej dobilo vprav šele z novim kazenskim zakonikom iz l. 1929 predpise o kaznovanju za izvršitev poroke med osebami, ki jim brak ni dovoljen. Ipak, za uporabljanje § 295 Kz., kakor tudi § 399 Kz. velja vse to, kar smo izvajali glede področja bivše Kraljevine Srbije, ker tudi tu dosledno trdimo na podlagi uvaževanj, ki smo jih navedli pod VI., št. 4 (po analogiji z razlogi V., šte. 2), da veljajo določbe bračnega pravilnika tudi *pro foro externo* in zato tudi za kazensko pravo.

6.) Področje Črna gora, priznava za svoje bračne zadeve, kakor smo že za katoliške vernike razložili, veljavnost konfesionalnega prava. S srbskim kazenskim zakonikom je imela skupne predpise o kaznivosti sklepanja nedovoljenih brakov, ki so pa sedaj derogirani po novem kazenskem zakoniku iz l. 1929. Iz tega sledi, da velja za Črno goro tudi bračni pravilnik za srbske vernike, za to tudi za uporabo §§ 295, 399 Kz. vse tisto, kar smo izvajali v tem pogledu za Srbijo, Bosno in Hercegovino.

Meddržavno in medpokrajinsko kazensko pravo.

1.) Morda bi pričakoval kdo, da bi se bavili na tem mestu z mešanimi braki, sklenjenimi med katoliškimi in pravoslavnimi osebami. To pa po naših izvajanjih ni treba, če gre za istost k r a j a storitve. Za takšen primer velja namreč presoja zadržka mešane vere (*religio mixta*) kot oviralen zadržek, ki se dá spregledati ali oprostiti po predpisih za katolike, kakor tudi za pravoslavne, če gre za poroko katoliške osebe s pravoslavno.

S tem je pa tudi vprašanje kaznivosti, ki je predmet naše razprave, že po zgorajšnjih izvajanjih rešeno.

Drugače pa je, če gre za nemešane ali pa mešane (katoliško-pravoslavne) brake, čijih pravne predpostavke za kaznivost so v raznih področjih različne, vendar vseskozi v naši državi. Mi smo se ponekodi že dotaknili teh vprašanj, moramo pa na tem mestu povzeti načelne smernice.

2.) O kraju (in času) storitve kaznivega dejanja smo že govorili zgoraj pod III, št. 3. Tu moramo poudariti, da je kaznivo dejanje — bodisi pomaganje k izvršitvi po § 295 k. z., bodisi izvršitev formalij poroke po § 399 Kz. — presojeti tudi z ozirom na kraj in to v isti vrsti, ne morda subsidiarno, — kjer je nastopila posledica, logično — samo v dveh pogledih:

a) če gre za distančni delikt,

β) če gre za različnost veroizpovedi v isti bračni zadevi.

K a) Preiskusiti moramo, kedaj in kako je mogoč distančni delikt, če so vse na kaznivem dejanju, ki nas zanima, udeležene osebe iste veroizpovedi.

Pri pomaganju je pripomočnik lahko na kraju A, brak pa se sklene v kraju B. Tu je nastopila „posledica“ kaznivega dejanja. Za oba kraja veljata različni pravi. Za nas ne more biti dvoma, da velja presojeti pomaganje analogno predpisom § 34 Kz., toda kot samostojno kaznivo dejanje, ne kot akcesorično. Za to pomaganje, ki se izvrši kot distančni delikt, mora nastopiti kvalifikacija po ubikvitetni teoriji, toda, če je na enem kraju pravo milejše, nego na drugem, vedno po milejšem predpisu. Pomaganje iz kraja v kraj, kjer razveljavitev ni možna, ni kaznivo. Če pa se pomaganje udeje v kraju, kjer je razveljavitev možna, pa v kraju poroke razveljavitve braka ni, mora ostati vendar le nekaznivo, ker substrat delovanja t. j. sklenitev braka v smislu § 23 Kz. ni protipraven. Za dejanski stan po § 399 Kz. si distančnega delikta ne moremo misliti, razen v obliki naklepne naslove tretje osebe, da verski predstavnik iz malomarnosti izvrši formalije cerkvenega braka. Mi smo o tem že govorili (I. št. 1 *in fine*). Vprav radi načelnega presojanja deliktov storjenih po § 34., od 5., Kz. kot samostojnih deliktov moramo izjaviti, da je tu distančni delikt možen. Čim pa to priznamo, moramo takšne primere presojeti povsem tako, kakor smo presojali primere distančnih deliktov pri § 295 Kz., pa naj si bo storilec katoliški ali pravoslavni vernik. Morda bi nam kdo očital nasprotstvo med temi našimi izvajanja in med onimi glede uspele naslove verskega predstavnika, ki stori delikt po § 399 Kz. naklepno. Da ni vse popolnoma logično izvedeno, namreč v zakonu, je res; ali baš pri § 34., odst. 5., Kz. se je zakonodavec brez vsega dvoma postavil na stališče, da je treba takšno delo samostojno presojeti, ne akcesorično. Pri naklepni izvršitvi verskega predstojnika imamo kaznivega storilca v njegovi osebi. Pri malomarni izvršitvi pa verski predstojnik ni kazniv in vendar

zahteva pravni čut, da se kaznuje vsaj tista tretja oseba, ki je vedela in hotela, da pride do nedovoljenega braka, pa se je poslužila verskega predstavnika kot edino možnega posredovalca.

K β) Če gre za različnost veroizpovedi nupturientov, pa pride do distančnega delikta, velja presoja po načelih označenih pod VII., št. 2. Seveda pristopi še moment, da se mora milejši predpis ugotoviti tudi po veri. Če pa biva pomagalec (§ 295 Kz.) ali naklepni nasnovatelj verskega predstavnika (§ 399 Kz.), ki iz malomarnosti opravi poroko glede nedopustnega braka v istem kraju, kjer se sklene brak, pa veljajo zanj kot drugoverca drugi zakoniti predpisi, nastane vprašanje, kateri predpisi naj se uporabljajo. Mislimo, da tudi tu ne more biti drugače kot pri prvonavedenih primerih. Nič ni potreba analogije, ampak logika sama veleva, da to vrzel, na katero zakonodavec ni mislil, izpolnimo tako in ne drugače. To bi ustrezalo tudi načelom § 34., odst. 4., Kz., ako bi jih mogli sploh vpoštevati (gl. I., št. 1.)

3.) Meddržavno kazensko pravo nas navaja glede deliktov po §§ 295 in 399 Kz. do sledečih misli. Načelo § 3 Kz. je uporabno, ker storitev delikta zlasti na domačem brodu izven območja Kraljevine Jugoslavije ni nemogoča. Načelo § 4 Kz. ne pride do veljave, takisto ne načelo § 5 Kz., ker se ne more reči, da je delikt storjen zoper državljana kraljevine Jugoslavije, kajti če bračnega konsenza ni, tudi poroke ni. Načelo § 6 Kz. je uporabno, če pride storilec [§§ 295, 399 Kz.] v kraljevino Jugoslavijo ali če se izroči njenim oblastvom. Načelo § 7 Kz. ne prihaja vpoštev. Pri primerih po § 6 Kz. veljajo seveda vsi pridržki iz § 8 in 9 Kz.

Ni vpošteven dejanski stan iz § 507 avstr. k. z. (... „Kdor se v tujo deželo poda, ondi zakon sklenit, kateri po deželnih zakonih ni bil dopuščen, je kriv prestopka...; zapeljivca pa je vsigdar ostreje kazniti. Zapor naj se še poostri, če se je na eni strani zadržek zamolčal, in je ona tako bila po nedolžnem k ničnemu zakonu premotena“). Baš pri tem dejanskem stanu bi po načelih § 6 Kz. utegnili priti do kaznivosti, zlasti pomagalca k sklenitvi takšnega braka, ki se more razveljaviti. Mi smo že izvajali, da spada ravnokar navedeno dejanje iz § 507 avstr. k. z. lehkó pod dejanski stan § 295 Kz., ne pa pod § 399 Kz. V primeru § 295 gre pa za distančni delikt, ker naj nastanejo „posledice“ v naši kraljevini. V tem pogledu pa bi veljala zopet naša izvajanja pod VII. št. 2, seveda s pridržki po §§ 8, 9 Kz., ako bi ne bil dejanski stan § 507 avstr. k. z. — samo prekršek.

Kriminalnopolitični predlogi.

VIII. V tej razpravi nas ne sme zanimati toliko vprašanje razmerja med državnim in cerkvenim zakonodavstvom, ker bi zašli takoj v probleme, ki niso v zvezi s predmetom, ki ga obravnavamo. Nas mora zanimati le vprašanje, ali je zakonodavec s svojimi določbami iz §§ 290, 295, 399 Kz. oživotvoril kriminalno-politično pravilno misel, ali pa je potrební okvir kazenskih norm prekoračil.

V oči bode tista nedoumna kompliciranost, ki se je po naših izvajanjih pokazala zastran neizenachenja bračnih prav po raznih področjih, ki se niti ne dajo spoznavati po banovinah. Izven vsake diskusije stoji, da je za našo državo nujno potrebna ostvaritev enotnega nadverskega državljanškega bračnega prava. To pravo bodi izvajano in čuvano po državnih, ne pa po verskih organih! Toda veliko vprašanje je, ali naj nastopa država po svojih organih kar na splošno, za vse nedopustnosti braka s kazenskimi sankcijami.

To vprašanje odločno zanikamo, še prav posebno pa za dobo dotlej, da se enotno nadversko državljanško bračno pravo ne uzakoni.

Načelo § 23 Kz. je zelo zdravo načelo, tako zdravo, ker logično, da ga sploh ne bi bilo treba vnesti v splošni del kazenskega zakonika. Saj je samo po sebi razumljivo, da ne more biti kaznivega dejanja, če izključujejo predpisi javnega prava protipravnost ravnanja. Različnost veroizpovedi pa bo vedno tako protipravnost ustvarjala *pro foro ecclesiastico* različno. Kazensko pravo ni izven drugih zakonov ustvarjeno pravo, ono ima le svrho, da daje zaščitenim pravnim dobrinam pojačeno zaščito. Če pa pravne dobrine niso za vse državljane enake, ampak se ravnaajo po njihovi veroizpovedi, potem pride ustavni predpis: „Vsi državljani so pred zakonom enaki, vsi uživajo enako zaščito oblasti“ (čl. 4 ust.), v čudno luč, — a še bolj čudno za kazenski zakonik, ki bi moral ta predpis upoštevati do skrajnosti.

Zahtevi po zoženju kazenskih prohibitivnih norm glede bračnega prava bi bilo treba ustreči takole:

Predvsem naj bi se utesnila uporaba §§ 295 in 399 Kz. na tiste primere, ki jih kaznuje sam k. z. po §§ 290, 291 Kz. Razen teh, naj bi se še v izrečni dopolnitvi k zakonitemu besedilu pritegnilo pod kazenske sankcije vse primere, kjer navzlic opravljenim formalnim poročnim obredom ne pride do veljavnega braka. To bi bil in bo moral biti tudi okvir zgoraj mišljenega državnega nadverskega zakona za bračno pravo.

Vse drugo bi bilo treba eliminirati tako, da ne bi spadalo pod kazensko sankcijo. V tem pogledu bi se mogla ustvariti resnično za vse veroizpovedi enaka pravila, samo glede dvo-ali mnogoženstva muslimanov bi se smela dopustiti primerna izjema. Pri takšni ureditvi kazenskopravnih predpisov do vprašanja, ali je konfesionalno pravo javno pravo v smislu § 23 Kz., sploh priti ne bi moglo in bi tudi vse težkoče, ki izvirajo iz presoje distančnih deliktov, same po sebi odpale.

Namenoma se nečemo spuščati v kazenskopravne določbe drugih držav glede predmeta naše razprave. Pozitivne določbe naših veljajočih zakonov morajo biti uvaževane take kot so; tu primerjanje določb iz drugih zakonov naravnost perhoresciramo. Za bodoče zakonodajne reforme bi bilo primerjanje pač zanimivo in koristno, toda na vse zadnje bodo odločilne samo tiste potrebe, ki jih kaže n a š a država v pogledu zavarovanja načela zdravega razvoja vseh svojih verskih izpovedi, druga poleg druge, v polni pariteti, ki je že po ustavi (čl. 11.) zajamčena.

K vprašanju prepovedi obremenitve in odsvojitve.

Dr. Rudolf Sajovic.

Kakor po občem državljanskem zakoniku tako temelji tudi imovinsko pravo predhodnega načrta jdz. na individualističnih podlagah: na osebni lastnini, na možnosti sklepati poljubno pogodbe in na svobodi, s to imovino prosto razpolagati med živimi in za primer smrti. Prostost sklepati pogodbe in razpolagati z imovino pa odpira poedincu celo nadaljnjo možnost, da se pravici razpolaganja odreče in se obvezno podvrže, da z imovino sploh ne bo ali pa bo le na določen način razpolagal. Zaradi našega sistema zemljiških knjig more postati pogodbeno omejitev razpolaganja z nepremičninami in stvarnimi pravicami v ozkem družinskem krogu tudi absolutna (§ 364c o. d. z., § 387 jdz.). Nagibi, ki dovedejo upravičenca, da si naloži sam omejitev najpopolnejšega pooblaščenja lastninske pravice, namreč ravnati po svoji volji s stvarmi, morejo biti najrazličnejši. Vprav v tej točki pa prihajajo pogodbene omejitve razpolaganja z lastnino v nasprotje z zakonitimi in sodniškimi.